

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญ ในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การศึกษาเป็นเทคนิคหรือเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เจตคติ และวัฒนธรรมในสังคมทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ และสังคมโลก อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และค่านิยมตลอดจน วัฒนธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทุกอย่างด้านการศึกษา ได้ถูกดำเนินการโดยสถาบันและองค์กรต่างๆ ด้วยแนวทางและยุทธวิธีที่แตกต่างกันหรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า บรรดากิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในองค์กรและช่วยให้การดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดจาก การบริหารการศึกษา (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2548: 1)

การบริหารและจัดการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายของการศึกษา ย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ยอมรับ กอปรทั้งมีความฉลาดทั้งทางสติปัญญาทางอารมณ์ และความฉลาดทางคุณธรรม รวมทั้งปฏิบัติตามวิชาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนจึงจะนำไปสู่ความมีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาสถานศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท มีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษานั้น คุณภาพที่คาดหวัง หมายถึง คุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะ ความสามารถ สุขภาพกาย จิต และคุณลักษณะในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งคาดหวังโดยการกำหนดในหลักสูตรคาดหวังโดยชุมชน และสังคม คาดหวังโดยสถานศึกษาเองและคาดหวังโดยตัวผู้เรียนเองอีกด้วย(กมล ภู่งประเสริฐ. 2545: 5)

ประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์ (2544: 144) กล่าวว่าหัวใจของการศึกษาคืองานวิชาการ งานนี้ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานเมื่อเทียบกับงานอีกหลายๆ ประเภท ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลของความสำเร็จในการจัดการศึกษาในแต่ละช่วงเวลาเมื่อภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนไหวเร็วขึ้นจึงมักจะมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอยู่เสมอ งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงาน

ในมหาวิทยาลัยสถานศึกษาชั้นสูงอื่นๆ หรือการบริหารงานในโรงเรียนก็ตาม เราอาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานและคุณภาพของสถาบันการศึกษาทุกระดับที่กล่าวมานั้น อาจพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นประการสำคัญ ผลงานด้านวิชาการจะเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงมาตรฐานและคุณภาพของสถาบันศึกษานั้นๆ ว่ามีอยู่มากหรือน้อยเพียงใด งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบทบาท และความรับผิดชอบของผู้บริหารว่า จะให้ความสำคัญและทุ่มเทศิปัญญา กำลังกาย กำลังใจ เพื่อการบริหารงานวิชาการมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารยังจะต้องขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากบุคลากรทุกฝ่าย ในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายและนักเรียนทุกคน และหากบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้ความร่วมมือ มีความตั้งใจจริงจะทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ และความรับผิดชอบต่ออย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วนั้นย่อมจะเป็นปัจจัยสำคัญใน อันที่จะทำให้งานวิชาการของสถานศึกษาพัฒนาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (อนุศักดิ์ สมิตสันต์. 2540: 1)ความสำเร็จของสถานศึกษาอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ ซึ่งงานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวางในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยทั่วไปสถานศึกษาที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะด้านอาชีวศึกษาหรือด้านอื่นในแต่ละระดับนั้น จะมีหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาที่ใช้ร่วมกัน โดยทั่วไปหลักสูตรจัดโดยส่วนกลาง ขอบข่ายของงานวิชาการจะครอบคลุมตั้งแต่การ วางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียน การสอน การจัดบริการการสอนและการจัดการวัดและประเมินผลรวมทั้งการติดตามผล(ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545: 3)

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานในมหาวิทยาลัย สถานศึกษาชั้นสูงอื่นๆ หรือการบริหารงานในโรงเรียนก็ตาม เราอาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานและคุณภาพของสถาบันการศึกษาทุกระดับที่กล่าวมานั้น อาจพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นประการสำคัญ ผลงานด้านวิชาการจะเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงมาตรฐานและคุณภาพของสถาบันศึกษานั้นๆ ว่ามีอยู่มากหรือน้อยเพียงใด งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นั้นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบทบาท และความรับผิดชอบของผู้บริหารว่า จะให้ความสำคัญและทุ่มเทศิปัญญา กำลังกาย กำลังใจ เพื่อการบริหารงานวิชาการมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารยังจะต้องขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายและนักเรียนทุกคน และหากบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้ความร่วมมือ มีความตั้งใจจริงในหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ และความรับผิดชอบต่ออย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วนั้นย่อมจะเป็น

ปัจจัยสำคัญในอันที่จะทำให้งานวิชาการขอสถานศึกษาพัฒนาต่อไปให้มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน และมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (อนุศักดิ์ สมิตสันต์. 2540: 1)

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของ การบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร จะต้องสนับสนุนให้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร (ภาสกร วงศ์ปิ่น. 2541: 27)

การบริหารวิชาการเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อให้งานวิชาการเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้บริหารจะต้องรู้จักการจัดการงานวิชาการ โดยมีการจัดสายบริหารและวางแผน เสนออย่างมีระบบและแน่นอน โดยมีนโยบายมีการนิเทศปฏิบัติรายงาน ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญต่อการดำเนินนโยบายทางการศึกษา หากผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ ดำเนินงานทางการศึกษาย่อมประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพตามที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติกำหนด จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่า การบริหารวิชาการ โดยเฉพาะปัจจัย ด้านผู้บริหาร โรงเรียนซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอาศัยความสามารถ คุณธรรม คุณลักษณะที่ดี และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร จึงจะทำให้การบริหารนั้นมีประสิทธิภาพ และคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ (ประคอง รัศมีแก้ว 2545 : 2 บทคัดย่อ)

งานวิชาการถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน กล่าวคือผู้เรียนจะมีศักยภาพ ต่างๆ ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้นั้น งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนและเป็นงาน หลักของผู้บริหาร โรงเรียน ในอันที่จะปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น บุคคลที่สมบูรณ์ในทุกด้าน และการทำงานวิชาการประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหาร โรงเรียนจึงต้องมีแบบผู้นำที่เหมาะสมกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ (รุจิรัฐ ภูสาระ. 2545 : 56)

การบริหารวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับเริ่มต้นตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญาเอกซึ่งทุกโรงเรียนทุกสถาบันต้องมีการวางแผนและส่งเสริมใน ด้านวิชาการให้ได้มากที่สุดเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียนแล้วจบออกมามีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 1 ก็ต้องเน้นการบริหารวิชาการให้ทันต่อโลกต่อสถานการณ์ที่ เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้งเพื่อพระภิกษุสามเณรจะได้มีความรู้ความสามารถทั้ง

ทางโลกและทางธรรมสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาตราบนานเท่านานต่อไปในปัจจุบันและอนาคต
กาล

เดิมโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเรียกว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนัก
เรียนวัด โดยมตฺตคณฺโถสังฆมณฺธิ และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียน
บาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้ เปิดทำการสอนสมทบได้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมา เมื่อสอบ
ได้แล้วก็ยังจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุ
สามเณรจึงนิยมเรียนกันมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่างๆ อย่าง
กว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารวม และบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุ
สามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารวมและบาลีเสียแต่ทาง
คณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาในทางโลกอยู่ (พระสาย แวงคำ.2544)
ดังนั้น แม่กองธรรมสนามหลวง สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการ
การปรับปรุงการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่ มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก
เรียกว่าบาลีศึกษาสามัญศึกษา และปริยัติศึกษา ได้ประกาศใช้เมื่อพ.ศ. 2507 พร้อมกันได้ยกเลิก
ระเบียบของคณะสังฆมนตรี ว่าการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญกำหนดให้พระภิกษุสามเณรต้อง
เรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์จัดทำขึ้นใหม่ แต่ปรากฏว่าการตั้งสำนักเรียนตามแบบ
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีใหม่นี้มีน้อย นักเรียนนิยมเรียนกันน้อยเพราะพระภิกษุสามเณร
ส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียน โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการดังนั้นนักเรียนใน
โรงเรียนดังกล่าวจึงได้พากันใช้ชื่อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการบ้าง สมักรสอบเทียบบ้างเข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ทำให้การศึกษาของคณะ
สงฆ์ช่วงนั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก กระทรวงศึกษาธิการได้รับเรื่องจากมติของผู้แทนราษฎร
ให้ดำเนินการเปิดสอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกับ
กรมต่างๆที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาลงความคิดเห็นรวมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนประเภทหนึ่งเพื่อ
สนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร โดยวิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควบคู่กันไป โดยมี
การสอนสมทบแต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเองและโดยพระปรารภของสมเด็จพระ
อริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาปริณายก(พระสาย แวงคำ 2544: บทคัดย่อ)

การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงทางโลก การศึกษาพระ
ปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตตามความเปลี่ยนแปลงของทางโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมี
หลักสูตร ในการเรียนพระปริยัติธรรมมากขึ้นอีกแผนกหนึ่งคือหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา เพื่อจะได้มีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป
กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อ วันที่ 20 กรกฎาคม 2514 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ ต่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณะธรรมสมควรแก่สภาวะสามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญต่อไปและถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลึกลับขบถไปแล้วก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้หรือรับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญมีพระภิกษุสามเณร เข้ามาศึกษาเล่าเรียนมากขึ้นเรื่อย ๆ มาตามลำดับทำให้พระภิกษุสามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นหลักสูตรที่ใช้การศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญอันได้แก่วิชาบาลี วิชาธรรม ศาสนปฏิบัติ ศาสนศิลป์ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และสุขศึกษา เป็นวิชาที่เหมาะสมกับพระภิกษุสามเณรสามารถเรียนได้โดยไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์มุ่งให้พระภิกษุสามเณรมีจริยาวัตร มีบุคลิกภาพเหมาะสมตามสมณะช่วยให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนรวมได้ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งให้การศึกษาในระดับสูงขึ้นการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีลักษณะการบริหารโดยสภาการศึกษาคณะสงฆ์เป็นองค์การหลักที่ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง นอกจากนั้นก็มีการมการศาสนา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและศูนย์ครูปริยัตินิเทศน์ประจำจังหวัด(พระสาย แวงคำ 2544)ปัจจุบันการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้เจริญก้าวหน้าโดยลำดับมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากระจายอยู่ตามจังหวัดทั่วประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2556 มีโรงเรียน 464 โรงเรียน มีครูสอนจำนวน 4,444 รูป/คน มีนักเรียนจำนวน 51,758 รูปโดยที่ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอทำหน้าที่ในการเร่งรัดกำกับติดตามผลประเมินผล ส่วนการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กลุ่มที่ 1 ในปี พ.ศ. 2556 มีโรงเรียนจำนวน 15 โรงเรียน มีครูสอน จำนวน 275 รูป/คนมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,540 รูป

พระสาย แวงคำ (2544) พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์และมีปัญหาหลายประการ เช่นผู้บริหารในโรงเรียนต่างๆ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนไม่เพียงพอและขาดความรู้ความชำนาญในการสอน การผลิตสื่อ การพัฒนาหลักสูตร และการวัดผลประเมินผลการบริหารวิชาการ เพราะว่าการบริหารวิชาการ เป็นการสร้างพื้นฐานความรู้ให้กับผู้เรียน จึงต้องให้ความสนใจงานด้านวิชาการเป็นพิเศษ เริ่มตั้งแต่ศึกษาผลการปฏิบัติงาน ปัญหาต่างๆ และแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ แต่จากการประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาพบว่า

คุณภาพการศึกษามี ความแตกต่างกันทั้งในด้านพื้นฐานของบทเรียน คุณภาพของปัจจัยและกระบวนการภายใน โรงเรียนประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพแวดล้อมตลอดจนหลักสูตรทำให้แต่ละโรงเรียนจัดกระบวนการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนเอง โดยกลุ่ม โรงเรียนทำให้คุณภาพการศึกษายังแตกต่างกันออกไปในแต่ละโรงเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาจากผลการศึกษาดังกล่าว การบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังพบปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยด้านผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญซึ่งมีผู้ศึกษาค้นคว้าจำนวนน้อย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลยังไม่มีผู้ใดศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ในฐานะที่ผู้วิจัยได้คลุกคลีอยู่ในวงการศึกษาและรู้จักกับผู้บริหาร โรงเรียนหลายท่านและได้ซักถามจนรู้ว่ายังมีปัจจัยหลายด้านที่สำคัญที่ทำให้การบริหารวิชาการขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

พระสมบุรณ์ วิชา (2544) วิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประสบปัญหาหลายประการที่สำคัญ คือ รูปแบบการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามระบบโรงเรียนที่ดี ส่วนใหญ่จัดการศึกษาตามอัธยาศัย แนวทางการดำเนินงานไม่ชัดเจน โรงเรียนขาดความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณ อาคารสถานที่บุคลากร สื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอนเกี่ยวกับหลักสูตร แผนงานที่วางไว้ขาดงบประมาณและคนรับผิดชอบโดยตรง ขาดการติดตามและประเมินผลงานตามแผนงานวิชาการที่วางไว้ ขาดการประชุมเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ พระมงคล มหานาโม (2547:112-114) วิจัยพบว่าการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมการใช้หลักสูตรปัญหาขาดการวางแผน สื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอตามความต้องการของผู้เรียน เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู และผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมการใช้หลักสูตร มีปัญหารายวิชาที่จัดให้เรียน นักเรียนไม่สามารถเลือกเรียนได้อย่างหลากหลายนักเรียนไม่สามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด ตามความสนใจและตามความต้องการ และครูยังใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่ขาดคุณภาพ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรมีปัญหาการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอต่อการใช้หลักสูตร โรงเรียนขาดการวางแผนเกี่ยวกับสวัสดิการของครูผู้ใช้หลักสูตร และโรงเรียนขาดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องด้านการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรมีปัญหาโรงเรียนขาดการติดตามนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว โรงเรียนขาดการพัฒนากระบวนการนิเทศ และช่วยเหลือครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ และผลการนิเทศภายในยังไม่ได้ถูกนำไปพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

พระมหาวิเศษ ปญญาวชิโร (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคเหนือตอนบน พบว่าสภาพการดำเนินงานในการจัดการศึกษาทั้งที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นที่ต้องการของสถาบันระดับอุดมศึกษาชั้นนำ ผลงานของนักเรียนก็ปรากฏมีให้เห็นอยู่เสมอ ๆ ซึ่งเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมภายนอก แต่สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนก็มีอยู่เช่นกัน ปัญหาอุปสรรคด้านวิชาการ เป็นต้นว่า นักเรียนมีปัญหาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยภูเขา ความรู้พื้นฐานไม่แน่นพอ นักเรียนพื้นราบมีปัญหาทางสังคม ครอบครัวแตกแยกทำให้นักเรียนเป็นคนก้าวร้าว ไม่มีความสนใจในการเรียน นักเรียนบางส่วนลาออกกลางคัน รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนขาดเรียนนานไม่มีการลาออก และมีการเข้าออกบ่อย หลักสูตรไม่คอยชัดเจน ไม่มีจุดยืนที่แน่ชัดเท่าที่ควร มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน

พระมหาจำเริญ ประการะโพธิ์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น การศึกษาครั้งนี้มุ่งหมายเปรียบเทียบการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนที่เป็นพระภิกษุ และครูผู้สอนที่เป็นฆราวาส จำนวน 133 คน ผลการวิจัยพบว่าการจัดองค์กรโรงเรียนไม่ชัดเจน งานด้านวิชาการ ด้านธุรการ ไม่มีการวางแผนงานไว้ล่วงหน้า มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2551) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการบริหารงานแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม พบว่าควรปรับปรุงการเรียนการสอน การเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์รวมทั้งการเรียนคอมพิวเตอร์ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นระบบการวิจัยในชั้นเรียน จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ครู มีสมรรถนะ ในการจัดการเรียนการสอนได้ตามมาตรฐานหลักสูตร และเป็นครูมืออาชีพ ดังนี้ เปลี่ยนกระบวนการพัฒนาครู โดยเชื่อมโยงกับการประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพ ของครู ที่พิจารณาความรู้ความสามารถของครูเฉพาะวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พัฒนาการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครบถ้วนทุกด้าน มีการสรุปคุณลักษณะเด่นพร้อมการส่งเสริมศักยภาพคุณลักษณะการพัฒนา พร้อมวิธีการปรับแก้ จัดทำแฟ้มข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเป็นปัจจุบันวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัดและตาม

ความแตกต่างกันระหว่างบุคคลโดยผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการใช้เทคนิควิธีการสอนหลากหลายเหมาะสมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้เต็มตามศักยภาพและใช้กระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนา มิติทางกาย สังคม จิตใจ และสติปัญญา ให้เข้มแข็งครบทุกด้าน ควรปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยหรือบูรณาการเข้ากับวิชาอื่นๆ ควรพัฒนา เทคนิค วิธีการ นวัตกรรม และสื่อการสอนรายวิชา หรือกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยปลูกฝังและพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ควรศึกษาหลักสูตรวิเคราะห์หลักสูตร ผู้การเขียนแผนการจัดการ เรียนรู้อย่างจริงจังต่อเนื่อง นำไปสู่ปฏิบัติให้บังเกิดผลแก่ผู้เรียน ควรวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการสอน วิธีการจัดกิจกรรม และสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนา ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพทั้ง ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และธรรมวินัย ศาสนาปฏิบัติ และภาษาบาลี

ผู้บริหารควรพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน/ชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาและประเมินครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้มีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ ให้มีการวางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยร่วมมือกับชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด ให้มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการบริหารอย่างต่อเนื่อง ให้มีการวางระบบระเบียบรองการบริหารที่มีความคล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ให้มีระบบการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพให้ มีระบบการบริหารงบประมาณ ทรัพย์สินและรายได้ที่มีคุณภาพ ให้มีระบบข้อมูล สารสนเทศ เพื่อ การบริหารที่ถูกต้อง และครบถ้วน ทันต่อการใช้งาน ให้มีการนิเทศ และประเมินผล เปรียบเทียบกับ เป้าหมายตามแผนอย่างต่อเนื่องให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง และนำ ผลการประชุมไปปฏิบัติ ให้มีระบบกลไก และมีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามกฎกระทรวง ให้ มีระบบ กลไก และมีการตรวจติดตามคุณภาพสถานศึกษาตามกฎกระทรวง มีการให้บริการ เทคโนโลยีทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัด ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้ดีให้มีการ จัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน ให้มีระบบการนิเทศการเรียน การสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ ให้มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ เข้มแข็งและทั่วถึงให้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ให้มีการประเมินระบบและกลไกใน การส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ให้มีการนำผล

ประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ให้มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้น

พระครูใบฎีกาบุญชู ชูติปัญญา (2554) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีปัญหาดังนี้ (1) งบประมาณในการวางแผนปฏิบัติตามแผนและการตรวจสอบงานวิชาการมีน้อย (2) บุคลากรรับผิดชอบในการวางแผนงานวิชาการไม่เพียงพอ (3) การวิเคราะห์งานตามสภาพปัจจุบันทำไม่ได้เต็มที่ (4) ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการวางแผนงานวิชาการมีน้อย (5) สื่อการสอนไม่เพียงพอ (6) วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียนมีน้อย (7) บุคลากรไม่ให้ความสำคัญ (8) ผู้สอนให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามแผนงานวิชาการน้อย (9) บุคลากรฝ่ายต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบการปฏิบัติงานวิชาการ (10) บุคลากรที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาทางงานวิชาการ ไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริง และ(11) บุคลากรที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาทางงานวิชาการไม่เพียงพอ และไม่เห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาทางวิชาการ

สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลาย ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริงประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา และขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นอกจากนั้นยังพบว่า การสร้างพันธสัญญาการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นทางการมากนัก จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอที่จะเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างศาสนทายาท และดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (กองพุทธศาสนศึกษา,แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553 - พ.ศ.2556)

ด้วยสภาพการณ์ปัญหาทั้งภายในและภายนอกดังกล่าว ทำให้การบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของคณะสงฆ์ไทยจึงประสบความยุ่งยาก และก้าวไปอย่างไร้ทิศทาง และมีความสับสนในการสนับสนุนของคณะสงฆ์ระดับสูงและการอุดหนุนจาก

หน่วยงานของรัฐ ขณะที่กระแจากข้างนอกก็มองเห็นความสำคัญของการศึกษาคณะสงฆ์น้อยลงไปทุกที

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมานี้ ได้ส่งผลกระทบต่อจนกลายเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องขึ้นในระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย อันเป็นรากฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา “การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ” อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผลในยุคร่วมสมัยทั้งยังเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนาให้ยาวนานผ่านระบบการศึกษานั้นจะทำให้สถาบันศาสนามั่นคงและสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ร.ร.พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา
 - 1.1 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
 - 1.2 การวิจัยนี้ ศึกษาในประเด็นการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล
2. ด้านประชากร
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร และครูใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร, นครปฐม, และปทุมธานี จำนวน 15 โรงเรียน จำนวน 290 คน
 - 2.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร และครู จำนวน 165 คน โดยใช้ขนาดตัวอย่างของตาราง Krejcie and Morgan (ปรากฏตามภาคผนวก) ดังนี้

ครูผู้สอน	โรงเรียนละ	10	คน	รวม	150	คน
ผู้บริหาร	โรงเรียนละ	1	คน	รวม	15	คน
				รวม	165	คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่ค้นพบสามารถนำไปประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ของ พระมหาอภิรักษ์ จักรแก้ว (2553) พระบรรณรักษ์ สุภณภินทรี (2551) พระเฉลิมชาติ ชาติโว (อิทธะรงค์) (2551) พระมหาชนแดน สมบุตร. (2550) พระมหาเอกสิทธิ์ มณีสาย (2546) และ พระสุทธิพร ปัญญาผาบ (2544) โดยนำสาระสำคัญมาใช้ ในการกำหนดภารกิจการบริหารงานวิชาการได้จำนวน 6 ด้านและนำรูปแบบการบริหารตามแนวคิดของ Bush and Glover จำนวน 6 รูปแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบการบริหาร 4 ด้าน (Bush and Glover as cited in Bush, 2004 : 33) มาเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน ประกอบด้วย
 - 1.1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ
 - 1.2. ด้านการบริหารหลักสูตร
 - 1.3. ด้านการจัดการเรียนรู้
 - 1.4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการ
 - 1.5. ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้
 - 1.6. ด้านการวัดผลและประเมินผล
2. รูปแบบการบริหาร 6 รูปแบบ ประกอบด้วย
 - 2.1. รูปแบบเป็นทางการ (Formal Models)
 - 2.2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Models)
 - 2.3. รูปแบบการเมือง (Political Models)
 - 2.4. รูปแบบใช้อำนาจ (Subjective Models)
 - 2.5. รูปแบบคลุมเครือ (Ambiguity Models)

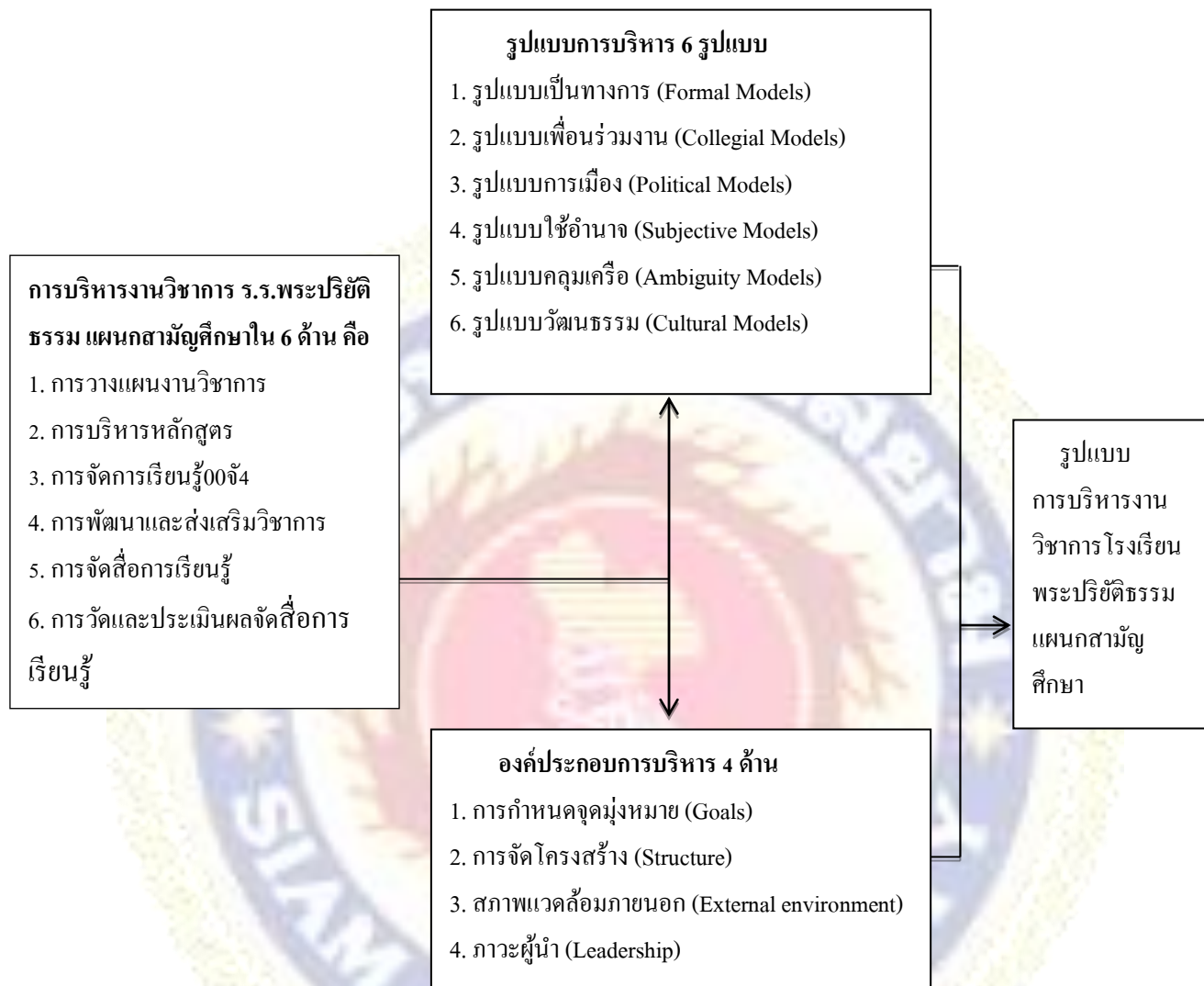
2.6. รูปแบบวัฒนธรรม (Cultural Models)

โดยมีองค์ประกอบการบริหาร 4 ด้าน ประกอบด้วย

- (1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goals)
- (2) การจัดโครงสร้าง (Structure)
- (3) สภาพแวดล้อมภายนอก (External environment)
- (4) ภาวะผู้นำ (Leadership)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

การสังเคราะห์ หมายถึง การรวบรวมสรุปองค์ประกอบต่างๆเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบหรือใกล้เคียงกันและสามารถอ้างอิงได้

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงลักษณะ โครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในที่นี้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม หมายถึง ลักษณะขององค์ประกอบที่จำเป็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

รูปแบบเป็นทางการ (Formal Models) หมายถึง รูปแบบการบริหารองค์กรที่เป็นระบบ มีขั้นตอน ที่ผู้บริหารมีอำนาจในการบริหารตามที่ได้รับแต่งตั้งภายในองค์กร โดยใช้กระบวนการที่มีเหตุผล และรับผิดชอบในการบริหารองค์กรตามที่ได้รับมอบหมาย

รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Models) หมายถึง รูปแบบการบริหารองค์กรที่อยู่บนพื้นฐานการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยน การหารือร่วมกันทางความคิดเห็นและความรู้ในการที่จะนำไปสู่ความเห็นร่วมกัน (Leading to Consensus) มีการกระจายอำนาจให้กับกลุ่มสมาชิกหรือสมาชิกทุกคนในองค์กร

รูปแบบการเมือง (Political Models)) หมายถึงรูปแบบการบริหารองค์กรโดยมีการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจโดยการเจรจาต่อรอง เป็นเรื่องของการทำงานตามกลุ่มผู้ที่มีความสนใจ มีแนวคิดร่วมและพัฒนาจนเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะขององค์กร ส่วนความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยจะถูกรวบรวมและสะสมเป็นแนวการทำงานต่อไป

รูปแบบใช้อำนาจ (Subjective Models) หมายถึงรูปแบบการบริหารองค์กรภายใต้ความคิดของผู้นำเพียงคนเดียว เป้าหมายเป็นข้อกำหนดรองลงมา การสร้างสรรค์ของคนในองค์กรนั้นๆ น้อย ผู้ที่มีส่วนร่วมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ตามสถานการณ์ จากความคิดพื้นฐานประสบการณ์ และค่านิยม ของแต่ละคน สมาชิกขององค์กร มีการทำงานที่แตกต่างกัน

รูปแบบคลุมเครือ (Ambiguity Models) หมายถึง รูปแบบการบริหารองค์กรที่ไม่สามารถคาดการณ์ ไม่มีความชัดเจนเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์กร และมีกระบวนการทำงานที่ไม่ถูกต้องยากที่จะเข้าใจ ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

รูปแบบวัฒนธรรม (Cultural Models))หมายถึง รูปแบบการบริหารองค์กรเพื่อสร้างสัญลักษณ์ของคนในท้องถิ่นจนเป็นที่ยอมรับสามารถดำรงอยู่ตลอดไป และรูปแบบวัฒนธรรมมีความหลากหลายตามท้องถิ่นนั้น และแต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบการบริหาร 4 ด้านดังนี้ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goals) 2)การจัดโครงสร้าง (Structure) 3) สภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) 4) ภาวะผู้นำ (Leadership)

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด โดยมีองค์ประกอบในด้าน การวางแผนงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้าน วิชาการ การจัดสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

การวางแผนงานวิชาการ หมายถึง การจัดทำกิจกรรมต่างๆ อันประกอบไปด้วย การวางแผนงานวิชาการ การจัดทำแผนและโครงการสอน การจัดกิจกรรมทางวิชาการ ตลอดจนการมุ่งเสริมและพัฒนาคนในองค์กรหรือสถานศึกษาให้มีศักยภาพสูงสุด การกำหนดนโยบายและ เป้าหมาย การจัดทำเอกสารคู่มือครูและนักเรียน การอบรมความรู้ด้านการวางแผนให้กับบุคลากร

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีการเตรียมเกี่ยวกับหลักสูตร การใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์ หลักสูตร การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอย่างชัดเจน

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาวิธีการสอนที่ หลากหลาย การส่งเสริมกิจกรรมและจัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนตลอดถึงการ ติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้ได้รับ การพัฒนาอบรมด้านวิชาการต่างๆ การจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่ออบรมความรู้เพิ่มทักษะแก่ นักเรียนและบุคลากร

การจัดสื่อการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยสื่อต่างๆ เช่น สื่อเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และการจัดอบรมส่งเสริมการผลิตสื่อ การค้นคว้าวิจัยเพื่อ พัฒนาสื่อการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การสร้างเครื่องมือ ในการวัดผลการเรียนรู้ การจัดทำเอกสารแบบฟอร์มที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการ ติดตาม ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและหลากหลาย

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้พระภิกษุสามเณร มีความรู้ มีทักษะทั้งในวิชาธรรมะและวิชาสามัญ และ มุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณร ให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ ประพฤติปฏิบัติตนตามพระ ธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อหารูปแบบการบริหารงานและนำไปใช้ในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบทดสอบแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยแบบสอบถาม จำนวน 165 คน

ขั้นตอนที่ 4 สัมภาษณ์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหาร โดยผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 4 แห่ง คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดตากฟ้า จ.นครสวรรค์ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดศรีโสดา จ.เชียงใหม่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดหนองแวง จ.ขอนแก่น และโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม จ.ฉะเชิงเทรา

ขั้นตอนที่ 5 จัดสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) เพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่เหมาะสมและเป็นไปได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม 4 แห่งเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหาร

3. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่เหมาะสมและเป็นไปได้

